

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо збільшення відсотку зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджетів місцевого самоврядування»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

У 2014 році Україна взяла курс на впровадження децентралізації – реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади, системи управління державними фінансами, просування секторальних реформ в освіті, охороні здоров'я, наданні адміністративних послуг, архітектурно-будівельній сфері, земельних відносинах, а також у дорожній галузі.

Внаслідок прийнятих у 2014 році змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо реформи міжбюджетних трансфертів та податкової реформи відповідно, протягом 2014–2020 років обсяг фінансових ресурсів місцевого самоврядування зростає, разом з тим *непосильно зростало і видаткове навантаження на бюджети місцевого самоврядування*. Протягом впровадження реформи децентралізації державою було перекладено на бюджети територіальних громад ряд повноважень та видатків без належного фінансового ресурсу. Зокрема відбулося перекладення навантаження на місцеве самоврядування із фінансування додаткових повноважень та видатків без виділення фінансових ресурсів на:

- фінансування закладів професійно-технічної освіти (це понад 5 млрд гривень щорічно);
- виплату заробітної плати непедагогічним працівникам, утримання закладів середньої освіти, забезпечення навчального процесу (раніше фінансувалося коштом освітньої субвенції);
- фінансування комунальних послуг та енергоносіїв закладів охорони здоров'я;
- фінансове забезпечення державних соціальних гарантій, зокрема пільговий проїзд, пільговий зв'язок (це понад 6 млрд гривень щорічно);
- видатки на зовнішнє освітлення та електротранспорт через підвищення тарифів на електроенергію в чотири рази на ці потреби.

Окрім цього ситуація поглиблювалася і невиконанням державою ряду зобов'язань, зокрема це:

- щорічне недофінансування освітньої субвенції в межах 15-20%;
- відсутність компенсації заборгованості із різниці в тарифах на комунальні послуги (2017-2020 роки – понад 24 млрд гривень);
- відсутність компенсації за встановлені державою пільги зі сплати земельного податку для гірничодобувних підприємств (втрати близько 1 млрд грн в рік).

Разом з тим протягом 2014–2020 років в умовах щорічного недофінансування відбулося:

- 1) скасування окремих джерел доходів бюджетів місцевого самоврядування:
  - пайової участі (близько 2 млрд гривень);

- субвенції на формування інфраструктури територіальних громад (близько 2 млрд гривень).
- 2) скорочення обсягу міжбюджетних трансфертів, зокрема обсяг додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я зменшився за період 2018–2020 роки з 16,5 млрд гривень до 5,9 млрд, тобто на 10,6 млрд гривень.

Окрім цього у 2020 році бюджети місцевого самоврядування недоотримали та втратили понад 69 млрд гривень фінансових ресурсів через запровадженні урядом карантинні обмеження, сповільнення ділової активності та надання податкових пільг коштом місцевих податків і зборів, через повне або часткове скорочення обсягів субвенцій та дотацій, передбачених місцевому самоврядуванню, і переспрямування вивільненого фінансового ресурсу на формування державного Фонду боротьби COVID-19.

Законопроект пропонує частково компенсувати втрати бюджетів територіальних громад та видатки, які виникли у зв'язку із передачею від держави місцевому самоврядуванню додаткових повноважень і в цілому сприяти покращенню фінансової спроможності територіальних громад шляхом збільшення відсотку зарахування до доходів бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад податку на доходи фізичних осіб із 60 до 65 відсотків шляхом відповідно зменшення відсотку зарахування надходжень такого податку до обласних бюджетів.

Адже протягом 2018–2021 років за результатом розподілу обласними державними адміністраціями додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я у 2018–2020 роках *понад 40% дотації залишалось в обласних бюджетах*, хоча питома вага видатків на освіту і охорону здоров'я загального фонду обласних бюджетів в структурі загального обсягу асигнувань всіх місцевих бюджетів за відповідними галузями складає не більше 11%. До прикладу для міст, які утримували майже 70% всієї інфраструктури освіти і охорони здоров'я, було передбачено лише 5% загального обсягу дотації, для добровільно об'єднаних громад, в яких проживала чверть населення України, – лише 13,5 %.

У 2021 році із 100% додаткової дотації (це 5,9 млрд гривень) 45% відсотків розподілено обласним бюджетам (це 2,7 млрд гривень), громадам – 31% (це 1,8 млрд гривень), а 24% (це 1,4 млрд гривень) – не розподілено.

У 2018 році 9,7 млрд гривень спрямовано на професійно-технічну освіту через місцеві бюджети. З них близько 5 млрд гривень – з бюджетів міст обласного значення. Щороку ці видатки зростають, так, якщо у 2019 році з місцевих бюджетів виділено 10,4 млрд гривень (з них з міських – близько 5,5 млрд гривень), то в 2020 році – вже 11,1 млрд гривень (з них з міських – близько 6 млрд гривень). Разом з тим, обласні бюджети, на відміну від бюджетів міст, мають додатковий ресурс для фінансування профтехосвіти – податок на прибуток підприємств, який у 2020 році склав 4,6 млрд гривень (без бюджету міста Києва).

2. Мета та завдання законопроекту

Метою законопроекту є часткове компенсування втрат джерел доходів бюджетів місцевого самоврядування та видатки, які виникли у зв'язку із передачею від держави місцевому самоврядуванню додаткових повноважень.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується внести зміни до Бюджетного кодексу України щодо розподілу надходжень податку на доходу фізичних осіб між місцевими бюджетами. Законопроект передбачає:

1. Збільшення відсотку зарахування до доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад податку на доходи фізичних осіб із **60 до 65 відсотків** (зміни до статті 64 БКУ).

2. Зменшення відсотку зарахування до доходів загального фонду бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів податку на доходи фізичних осіб із **15 до 10 відсотків** (зміни до статті 66 БКУ).

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основним нормативно-правовим актом у даній сфері правового регулювання є Бюджетний Кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація запропонованого законопроекту здійснюватиметься з урахуванням галузевого та бюджетного законодавства та не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

9. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки прийняття законопроекту

Прийняття проекту Закону сприятиме подальшому зміцненню фінансової спроможності територіальних громад та збереже і примножить здобутки реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Народні депутати України

**Тістик Р.Я. (посв.№107)
та інші**

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТІСТИК РОСТИСЛАВ ЯРОСЛАВОВИЧ

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000A1453E000348AB01

Дійсний до: 08.08.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 107д9/1-2021/76952 від 03.03.2021

421131